

О.М. Замора, аспірант кафедри менеджменту ЗЕД та
євроінтеграції Сумського національного аграрного
університету, м. Суми

Інформаційне забезпечення ефективного розвитку транскордонного співробітництва

Стаття присвячена висвітленню проблем інформаційного забезпечення розвитку транскордонного співробітництва України на прикладі євро регіону «Ярославна». Автор пропонує своє бачення шляхів вирішення відмічених недоліків.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, євро регіон, євроінтеграція.

The article enlightens the issues of the informational providing of the crossborder cooperation development within Ukraine using the example of the “Yaroslavna” euroregion. The author offers her own point of view concerning elimination of the distinguished deficiencies.

Key words: crossborder cooperation, euroregion, eurointegration.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

Розвиток транскордонного співробітництва (далі - ТС), як дієвого інструменту євроінтеграційного поступу України, відіграють нині все більшого значення та ролі в житті громад прикордонних територій. Термін «транскордонне співробітництво» можна вважати вже досить уживаним в суспільстві, проте при серйознішому аналізі виявляється, що рівень поінформованості звичайних громадян щодо їх суті та значення залишається вкрай незадовільним. Більше того, існують цілі блоки викривленої і, нажаль, вже популяризованої в якості стереотипів інформації про процеси європейської інтеграції та транскордонної співпраці. Ще одним мінусом є «особливе» ставлення та недостатнє розуміння представників органів місцевої влади щодо позитивних сторін та своїх функцій у розвитку ТС. Відтак, важливим науково-практичним завданням є методологічне та організаційне обґрунтування підвищення інформаційного забезпечення процесів ТС на теренах України, особливо на її східних кордонах, для яких це явище є ще недостатньо розвинутим.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми ТС та його організаційно-методичного забезпечення розглядають в своїх працях П. Біленький, М. Лендєл, Н. Луцишин, Ю. Макогон, Н. Мікула, Є. Матвєєв, І. Студенніков, Т. Терещенко та інші вітчизняні та зарубіжні науковці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В той же час саме інформаційне забезпечення ТС залишається досить важливим, а, відтак, актуальним

питанням наукових досліджень і полягає в розробці/обґрунтуванні методів та заходів стимулювання просвіти та інформаційного обміну щодо транскордонного співробітництва, які могли б бути впроваджені на практиці в рамках транскордонних утворень України.

Формулювання цілей статті. Стаття спрямована на висвітлення проблеми інформаційного забезпечення ефективного розвитку ТС в Україні на прикладі новоствореного євро регіону «Ярославна» (Сумська - Курська області), який став третім на східному кордоні. В результаті дослідження пропонується бачення шляхів усунення недоліків.

Вклад основного матеріалу. Серед інших форм розвитку ТС євро регіон посів належне йому місце найвищої форми такої співпраці між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, які мають спільний кордон.

Курська область Російської Федерації завжди займала і займає особливе місце в ділових і економічних зв'язках Сумської області як її найближчий сусід і економічний партнер. Така історично-географічна, а відтак і соціально-економічна близькість двох прикордонних регіонів була підкріплена в 2007 році створенням євро регіону «Ярославна». Багаторічний досвід західних областей України вже демонструє практичні позитивні результати співпраці в рамках транскордонних угод, зокрема євро регіонів, адже перед останніми ставиться цілий ряд важливих для обох країн-учасниць утворення завдань. Серед них: розбудова добросусідських відносин між прикордонними областями (в нашому випадку ці області за часів СРСР були частинами єдиного народногосподарського комплексу, тому створення євро регіону покликане також усунути і дискомфорт населення з цього приводу); активізація економічних, соціальних, культурних та інших зв'язків; розвиток інвестиційного потенціалу; формування позитивного іміджу країни на міжнародній арені; реалізація спільних проектів з метою поєднання зусиль у руслі вирішення ідентичних чи спільних для обох сторін проблемних питань; акумуляція/аналіз інформації щодо розвитку ТС як на теренах даного утворення, так і щодо досвіду інших регіонів/країн, передової інформації з європейської тематики та застосування їх за власних умов; наближення до об'єднаної Європи через застосування відповідних європейських інструментів та механізмів в рамках євро регіону.

Досвід розвитку ТС в рамках євро регіону «Ярославна» показує, що теоретичні та практичні питання євроінтеграції та ТС України не є достатньо висвітленими в засобах масової інформації і мають епізодичний характер. Маємо зазначити і відсутність практично-методичної літератури з доступною, поновлюваною та об'єктивною (!) інформацією, що є необхідною передумовою ефективного розвитку ТС і підтримки та участі в цих процесах всіх зацікавлених сторін суспільства. Адже практика доводить, що транскордонні контакти

налагоджуються насамперед приватними особами, суб'єктами господарювання прикордонних територій, громадськими організаціями, освітніми установами, і лише згодом між державними регіональними органами влади, органами місцевого самоврядування. Відтак, маємо всі підстави стверджувати, що ефективність розвитку транскордонних процесів напряду залежить від інформаційної «озброєності» всіх їх учасників.

В результаті власних спостережень було виявлено, що на рівні регіональних органів влади Сумської області відчувається брак спеціально підготовлених спеціалістів, які б працювали конкретно в сфері ТС і володіли відповідними навичками та знаннями. Наочним прикладом може стати наступний факт. 11 травня 2005 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 339 "Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до державної програми розвитку транскордонного співробітництва". Розпорядженням голови Сумської облдержадміністрації від 26 червня 2005 року "Про обласну конкурсну комісію з відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва" затверджено склад обласної комісії та положення про неї. Проте, Міністерство економіки України лише з січня 2006 року почало проводити навчальні наради з представниками облдержадміністрацій прикордонних регіонів, які відповідають за проведення конкурсних відборів та підготовку проектів транскордонного співробітництва.

Слід також зазначити, що далеко не в усіх вузах та навчальних закладах інших рівнів в рамках курсу економічних дисциплін чи то географії (для шкіл) викладається курс з питань євроінтеграції, а чи зачіпаються теоретичні основи транскордонної співпраці. Суб'єкти економічної діяльності, які зайняті в ЗЕД з контрагентами з Російської Федерації, не володіють достатньою інформацією та, більше того, не мають джерела отримання її достовірної, доступної та повної. Інформація, представлена на сайті Сумської ОДА, власне, як і на сайтах інших областей, є недостатньою і подається переважно лише українською мовою, що утруднює її використання закордонними контрагентами.

Наразі не у всіх євро регіонів, як і у новоствореної «Ярославни», є персональні сайти, що поглиблює незадовільність інформаційної та промоційної роботи щодо розвитку ТС на рівні областей-сусідів.

З огляду на брак інформаційного забезпечення не дивно, що ТС часто розуміється як співробітництво саме владних структур, а бізнесові кола, освітні заклади та організації громадянського суспільства, як одні з найактивніших учасників транскордонних відносин, не завжди вбачають та розуміють свою роль та можливості участі в цьому процесі.

В той же час в обласній програмі розвитку ТС на 2009 – 2014 роки серед цілей створення євро регіону «Ярославна», що є завданнями означеної програми було зазначено

створення інформаційної бази даних в усіх напрямках і предметах спільної діяльності, а серед основних напрямків виконання програми було наголошено на активізації інформаційного обміну. Одними із пріоритетних напрямків ТС Сумської області було також визначено розвиток взаємовигідних відносин між вищими навчальними закладами, активізація обміну студентами та викладацькими кадрами, а також вивчення та реалізація можливостей створення спільних центрів освіти, перекваліфікації та працевлаштування, організації обміну інформацією між відповідними службами євро регіону.

Саме ці фактори спонукали нас виробити рекомендації по вдосконаленню інституційного (як основи) та інформаційного забезпечення ТС на прикладі євро регіону «Ярославна». Відтак, ми вбачаємо можливість усунення зазначених недоліків шляхом створення відповідної інституційної, кадрової та інформаційної бази для розвитку ТС через:

- ✓ створення персонального кілько мовного веб-сайту євро регіону,
- ✓ регулярні випуски новин та програм по місцевому телебаченню та радіо,
- ✓ систематичні публікації у місцевих ЗМІ,
- ✓ видання інформаційної брошури для студентів, викладачів та бізнесменів, інших роздаткових матеріалів з теоретичним та практичним матеріалом, що стосується ТС,
- ✓ проведення інтернаціональних конференцій науково-практичного характеру з питань розвитку ТС для студентів та науковців з подальшими публікаціями та розповсюдженням матеріалів,
- ✓ залучення недержавних громадських організацій по обидва боки кордону до поширення інформації про успішні проекти та оголошувати конкурси проектів.

На нашу думку даний перелік матиме найбільшу практичну цінність за умови включення до нього пропозиції створення певної одиниці (центру, агентства чи неприбуткової організації), яка б взяла на себе окрім функцій підвищення іміджу, інвестиційної привабливості регіону, посилюючого сприяння економічним та соціально-культурним зв'язкам між областями-сусідами, розвитку туризму, функцію акумулювання та поширення інформації щодо євро регіону та транскордонного співробітництва. Одним із головних завдань цього утворення має бути забезпечення саме регіональних та місцевих органів влади, громадських організацій, освітніх закладів та інших зацікавлених сторін повною та найсвіжішою інформацією щодо питань розвитку транскордонного співробітництва в рамках євро регіону «Ярославна». Дане утворення може мати неприбутковий характер, як показує досвід західних областей (наприклад, Агентство регіонального розвитку транскордонного співробітництва „Закарпаття”).

Ще одним шляхом вирішення проблеми незадовільного інформаційно-інституційного забезпечення розвитку транскордонної співпраці в рамках євро регіону „Ярославна” може

стати створення з цією метою методичного центру (аналогу Інституту транскордонного співробітництва та європейської інтеграції у Львові). Даний центр може покрити своєю діяльністю питання опрацювання і впровадження відповідних організаційних методів, інструментів, принципів, процедур, структур і правового регулювання співпраці з наукової точки зору на основі практичних даних, що акумулюватимуться з результатів діяльності єврорегіону. Таке утворення може бути створеним на базі одного з вищих навчальних закладів, що забезпечить відповідне фахове та методичне забезпечення.

З метою підвищення інформаційного забезпечення головних рушіїв ТС – регіональних та місцевих органів влади, на методичний центр мають бути покладені функції організації та проведення загальних освітніх курсів, навчальних курсів з підвищення кваліфікації для спеціалістів з питань євроінтеграції та транскордонного співробітництва; розробки та пропозицій методичних рекомендацій щодо введення відповідних курсів/предметів у навчальних закладах міста та області. Для заповнення інформаційного вакууму у суспільстві даний методичний центр має бути спроможним до акумуляції, публікації та поширення теорії, практичної інформації про функціонування єврорегіону „Ярославна”, досвіду інших єврорегіонів, тощо.

В рамках роботи такого центру можлива організація обміну студентами, аспірантами та професорсько-викладацьким складом та їх наукове стажування в установах - партнерах; проведення спільних літніх шкіл для студентів ВНЗів прикордонних регіонів; проведення спільних досліджень, обмін науковою інформацією на семінарах та конференціях, організація спільних публікацій.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Як підсумок, можемо зазначити, що, цілий комплекс вагомих передумов розвитку ТС між Сумською областю України та Курською областю Російської Федерації створюють плідотворне підґрунтя для довгострокової співпраці цих територій в рамках єврорегіону «Ярославна». В той же час зрозуміло, що одним із головних чинників таких ефективних відносин є підвищення її інформаційного, кадрового, методичного та інституційного забезпечення.

Створення відповідного утворення, що візьме на себе певне коло функцій та повноважень по усуненню недоліків, наявних в Сумській області в сфері інформаційного забезпечення всіх учасників розвитку транскордонного співробітництва, має стати інструментом наближення реалізації завдань, покладених на єврорегіон, як транскордонну одиницю. Відтак, предметами подальших наукових розробок мають стати питання інформаційного, інституційного, методологічного та кадрового забезпечення транскордонного співробітництва саме на східному кордоні України, що ще є «не укріпленим» з цих питань.